

تأثیر والدین در پایبندی فرزندان به نماز

زهرا دهقانی^۱

چکیده

نماز پرچم ایمان، سیمای دین، اولین سوال در قیامت و آخرین وصیت اولیاء الهی است. این تعبیر برگرفته از روایات اهل بیت علیهم السلام، والدین را متوجه مسئولیت خطیر خود نسبت به تربیت دینی و به صورت خاص توجه به پایبندی فرزندان نسبت به نماز می نماید، لذا آنچه که باعث می شود والدین نقش تأثیر گذاری خود را در پایبندی فرزندان به نماز به نحوه شایسته به انجام رسانند عبارتند از: توجه والدین به حقوق فرزندان توجه به الگو پذیر بودن فرزندان و نقش بی دلیل الگو بودن والدین و تأثیر گذاری در پایبندی فرزندان به نماز، دانش افزایی والدین نسبت روش های کاربردی که منتهی به پایبندی فرزندان به نماز می شود. آگاهی والدین نسبت به اصول تقویت کنند، پایبندی فرزندان به نماز، مهارت آموزی والدین جهت پاسخگویی به سؤالات و شبهات پیرامون نماز فرزندان، معرفت افزایی والدین نسبت به سیره اهل بیت علیهم السلام نسبت به نماز فرزندان ؛ مجموعه این اقدامات به اضافه آگاهی والدین نسبت به علل بی توجهی فرزندان به نماز و رابطه احترام به فرزندان و پایبندی آنها به نماز، توجه به نکات لطیف شیونامه اقامه نماز در خانه باعث می شود والدین در ایفای نقش تأثیر گذاری خویش بر پایبندی فرزندان به نماز موفقیت بیشتر داشته باشند.

کلید واژه: ، پایبندی به نماز، فرزندان، والدین

^۱ طلبه سطح ۲ حوزه علمیه سیدالشهداء (علیه السلام)

مقدمه

نماز نور دل، صفای قلب، اساسی ترین ریشه الفت و عالی ترین عامل محبت بین بندگان و خداوند و آرام بخش جان ها و بازدارنده انسان از هرگونه پلیدی می باشد. لذا یکی از مهمترین وظایف والدین جهت سعادت فرزندان و دستیابی به حیات طیبه، آموزش و به ویژه پایبند نمودن فرزندان نسبت به نماز می باشد. اهمیت و توجه به نقش والدین در پایبندی به نماز از آن جهت است که اغلب فرزندان معمولاً پس از گذر زمان دوران کودکی، تحت تاثیر عوامل مختلف: اجتماع، دوستان، رسانه ها. به ویژه فضای مجازی با سوالات و شبهاتی در مورد نماز مواجه می شوند که پایه های باورهای دینی آنها به ویژه نسبت به نماز سست می شوند. اینجاست که مسؤولیت خطیر والدین نمود بیشتری پیدا می کند. چرا که گاهی شبهات آنقدر مؤثر می باشند که بازگشت فرزندان به باورهای دینی خود در مورد نماز بسیار مشکل می باشد.

لذا در این مقاله که به شیوه توصیفی تحلیلی تهیه گردیده، سعی شد ضمن تبیین نقش الگویی والدین در پایبندی فرزندان به نماز، اصول و روش های کاربردی که عملیاتی نمودن آن توسط والدین باعث پایبندی فرزندان به نماز شود تبیین گردد. براساس بررسی های انجام شده، مقاله ای که به طور مستقل با این عنوان باشد یافت نگردید هرچند مقالاتی در ارتباط با این موضوع بسیار می باشد چند مورد آن عبارتند از: 1- نقش والدین در آموزش نماز به فرزندان. مؤلف زینب کیانی (مجله مطالعات قرآنی) 2- تاثیر پایبندی

والدین به نماز و انجام اعمال عبادی مؤلف سارا حیدری، زهرا هاشمی (کنگره ملی نماز و سلامت)

3- بررسی میزان تاثیر والدین و دوستان در جذب فرزندان به نماز، ایران سلیمانی، ماهرخ الهیاری.

اما در مقاله حاضر سعی گردیده به صورت خاص نقش والدین و راهکارهای مؤثر در موفقیت والدین در پایبندی فرزندان به نماز مورد بررسی واقع شود.

نگاه قرآن نسبت به تاثیرپذیری فرزندان از والدین در پابندی به نماز

خداوند در قرآن والدین را نسبت به مسئولیت‌هایی که نسبت به فرزندان دارند مورد خطاب قرار می‌دهد. در بعضی از آیات پس از امر کردن؛ دستور به صبوری و مقاومت جهت تحقق آن امر نموده است. از جمله این موارد اوامر الهی "وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى" (خانواده خود را به نماز فرمان ده و بر انجام آن شکیبا باش! از تو روزی نمی‌خواهیم بلکه ما به تو روزی می‌دهیم و عاقبت نیک برای تقواست (طه آیه 132))

از آن جهت که خداوند امر به مالایطاق به بندگانش نمی‌کند قطعا تحقق این امر یعنی موفقیت والدین بر نماز خواندن و پایبندی فرزندان نسبت به نماز محقق خواهد شد اما امر "وَأَصْطَبِرْ عَلَيْهَا" نشان از سختی‌ها و چالش‌های بر سر راه تحقق این امر الهی می‌باشد که لازمه‌اش برنامه ریزی و طی نمودن ملزومات تحقق این امر الهی، یعنی پایبند نمودن فرزندان نسبت به این واجب الهی یعنی نماز می‌باشد. در ادامه به مقدماتی که والدین را در تحقق بخشیدن به این امر الهی یاری می‌نماید می‌پردازیم.

حقوق فرزندان نسبت به والدین

حق فرزندان به معنای وظایفی است که والدین در برابر فرزند خویش برعهده دارد. ادای حق فرزندان از آموزه‌های اخلاقی است؛ قرآن و احادیث بر اهمیت آن تاکید کرده‌اند. امام سجاد (علیه‌السلام) در خصوص حق فرزند می‌فرماید: (و اما حق فرزندان این است که بدانی او از تو و وابسته به تو است در زندگی دنیا و خیر و شرش با تو است و تو مسئولیت سرپرستی او را از حسن تربیت و راهنمایی او بر خدای عز و جل و کمک او بر اطاعت و فرمانبرداری خداوند در مورد تو و در مورد خویش به عهده داری پس در صورت انجام این مسئولیت، ثواب می‌بری و در صورت کوتاهی، کیفر می‌شوی. پس درباره او به گونه‌ای نیک عمل کن که خوبی اثر او در دنیا مشهود و در پیشگاه پروردگار عذری بین تو و او باشد به سبب سرپرستی خوبی که از او کردی و نتیجه‌ای که از او گرفتی). (حیدری نراقی، علی محمد، شرح رساله حقوق امام سجاد (علیه‌السلام)) لذا برای اینکه فرزندان، بنده خوب خداوند شوند و فرزند صالحی برای والدین و در عین حال برای اجتماع مفید باشد، پدر به هنگام انتخاب همسر باید به فکر تربیت دینی اولاد آینده خود باشد. قطعا توجه والدین به نماز و فرزندان یکی از مصادیق تربیت دینی و ادای حقوق فرزندان می‌باشد زیرا خانواده به ویژه والدین بیشترین تاثیر را در نماز خواندن و به ویژه پایبندی فرزندان به نماز را دارند.

وظیفه والدین در برابر نماز فرزندان

آنچه که از روایات اهل بیت علیهم السلام بدست می‌آید آن است که والدین نسبت به سعادت دنیا و آخرت، فرزندان را مسئول هستند و در برابر دادگاه عدل الهی نسبت به انجام وظایف مأجور و در مقابل غفلت و کوتاهی‌ها نسبت به فرزندان باید پاسخگو باشند. حضرت محمد (صلی الله علیه و آله) فرمودند: (كُلُّكُمْ رَاعٍ وَ كُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ؛ فَالْمِيرُ الَّذِي عَلَى النَّاسِ رَاعٍ وَ هُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ وَ هُوَ مَسْئُولٌ عَنْهُمْ ، وَ الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَ وَلَدِهِ وَ هِيَ مَسْئُولَةٌ عَنْهُمْ) (همه شما پاسدار و نگهبان و همه شما نسبت به مجموعه خویش مسئولید. بنابراین فرمانروایی که بر مردم حکومت می‌کند نسبت به آنان مسؤل است و مرد نسبت به همسر و فرزندش مسئول است و زن در برابر شوهر و فرزندش مسئول است) همچنان که در این روایت بیان گردیده، زن و مرد نسبت به یکدیگر مسئول و از طرف دیگر به عنوان والدین نسبت به فرزندان خود مسئول هستند و قطعاً مسئولیت شامل امور مادی و هم شامل امور معنوی و تربیت دینی به ویژه نماز که سرآمد عبادت‌ها می‌باشد.

توجه والدین نسبت به تأثیرپذیری فرزندان در پایبندی به نماز

پدر و مادر در قبل از آنکه اقدام به تربیت دینی فرزندان بپردازند باید توجه داشته باشند که فرزندان تمام حرکات و سکنات و عملکرد والدین را کپی برداری می‌کنند. به بیان دیگر تمام کارهایی که والدین انجام می‌دهند را اعم از امور شخصی و عبادی و ... ابتدا در ذهن فرزند نقش می‌بندد سپس تلاش در انجام دادن آن می‌نماید. حتی در سنین کودکی که فرزندان درک درستی از پیرامون خود ندارند اما تصویر برداری ناخودآگاه محقق می‌شود و در شرایط مناسب آن را تکرار می‌کنند. لذا والدین باید توجه داشته باشند که نقش الگویی آنان در پایبندی فرزندان به نماز بسیار مهم می‌باشد و اگر می‌خواهند فرزندان نسبت به نماز پایبند باشند ابتدا خود باید نسبت به این واجب الهی مقید و پایبند باشند و هیچ عامل باعث کوتاهی در این امر نشود و همواره پایبند به اقامه نماز باشند باید به این مهم توجه کرد که پایبندی به نماز به این معنا می‌باشد که انسان در شرایط مختلف چه در حالت سفر و چه در حضر و چه در حالت بیماری چه در هر شرایطی نسبت به نماز غافل نشود. پایبندی به نماز این است که انسان در شرایط دشوار زندگی در سختی‌ها نه تنها از نماز غافل نشود بلکه توجه به معنی این آیه (اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ) (آیه 45 سوره بقره) در مشکلات زندگی از صبر و نماز یاری بجوئید. لذا اگر والدین در هیچ شرایطی حتی در بحبوحه کار یا میهمانی از زیاد خداوند غافل نشوند و اقدام به نماز خواندن نمایند از هزار بار توصیه و موعظه کارایی بیشتری دارد.

نمونه دیگر پایبندی به نماز آن است که وقتی در جمع افرادی قرار می‌گیریم که یا به نماز بی‌توجه‌اند و یا احیاناً نماز گزار را زیر سوال می‌برند و یا افراد جاهل به کنایه و تمسخر رفتار می‌کنند هیچ کدام از این برخوردها باعث نشود که فرد نسبت به نماز بی‌توجه شود اگر فرزندان در چنین شرایطی والدین را مقید به نماز اول وقت ببینند مصداق پایبندی به نماز را به چشم می‌بینند نه به نصیحت و موعظه.

سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) نسبت به نماز فرزندان

1- الف) اهمیت دادن به نماز فرزندان

والدین باید آن گونه نگران امور دنیوی فرزندان هستند و برای موفقیت آن تلاش و حتی دعا می‌کنند همان روش را در امور معنوی فرزندان به ویژه نماز خواندن فرزندان داشته باشند. این سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) است که نسبت به نماز خواندن فرزندان خود بسیار توجه داشتند. در این خصوص حتی به سن شروع نماز اشاره کرده‌اند چنان که پیامبر (ص) می‌فرمایند: "مُرُوا صِبْيَانَكُمْ بِالصَّلَاةِ إِذَا بَلَغُوا سَبْعَ سِنِينَ" فرزندان خود را در 7 سالگی به نماز دستور دهید. امام صادق علیه‌السلام می‌فرمایند: "إِنَّا نَأْمُرُ صِبْيَانَنَا بِالصَّلَاةِ إِذَا كَانُوا بَنَى خَمْسِ سِنِينَ ، فَمُرُوا صِبْيَانَكُمْ بِالصَّلَاةِ إِذَا كَانُوا بَنَى سَبْعِ سِنِينَ" ما فرزندان خود را در 5 سالگی به نماز وادار می‌کنیم و شما فرزندانان را در سن 7 سالگی، به خواندن نماز وادار سازید. مروجی طبسی جواد- حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت (علیهم‌السلام)

2- ب) آموزش نماز تا تنبیه

اهمیت پایبندی فرزندان به نماز آنقدر قابل توجه می‌باشد که در صورت کوتاهی فرزندان نسبت به نماز نباید بی‌توجه بود بلکه باید فرزند را تنبیه نمود. البته در خصوص تنبیه به دو نکته باید توجه داشت. نکته اول منظور از تنبیه صرفاً تنبیه بدنی نیست بلکه محروم کردن فرزند از بعضی لذت‌های خوردنی‌ها یا بازی‌ها و یا تفریحات، مصادیق تنبیه می‌باشد مثلاً فرزندی که نسبت به خواندن نماز کوتاهی کند باید از تفریح یا بازی مورد علاقه‌اش محروم کنیم. نکته دوم والدین باید ضمن توصیه‌هایی که به فرزندان نسبت به پایبندی به نماز دارند تنبیهات مورد نظرشان را به آنها گوشزد کنند و اگر نه دور از انصاف است که بدون تذکر و آگاهی قبلی اقدام به تنبیه شود. در همین خصوص پیامبر (صلی الله علیه آله) می‌فرماید: "عَلِّمُوا الصَّبِيَّ الصَّلَاةَ لِسَبْعِ سِنِينَ، وَاضْرِبُوهُ عَلَيْهَا ابْنَ عَشْرِ سِنِينَ" به کودکان در سنین هفت سالگی، نماز یاد دهید و در ده سالگی او را در صورت سستی برای نماز تنبیه کنید. (مروجی طبسی- محمد جواد، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت علیهم‌السلام)

دارد نگران از دست دادن نعمت ها و ضعف و بیماری، درماندگی، در آینده خود است و خود را تنها می بیند؛ اما ایمان به خداوند قادر، حی و مهربان درمان تمام این نگرانی هاست. گاهی نگرانی های انسان ها از این است که در زندگی زحمت و تلاش بسیار متحمل می شویم اما کسی ان زحمت ها را نمی بیند و برای ان ارج نمینهد. مسلما این ناسپاسی انسان را رنج می دهد اما اگر انسان احساس کند که خداوند به تمام این زحمات آگاه است به ذره ان پاداش می دهد تمام نگرانی ها تبدیل به آرامش می شود.

3- پاسخ سوم

نماز غذای روح بشر: والدین در پاسخ به سوال فرزند که چرا باید همیشه نماز بخوانیم و چرا نمیشود گاهی نماز را ترک کرد. باید بگویند همان گونه که جسم بشر نیاز به غذا دارد و اگر کم بود ویتامین پیدا کند و یا انسان غذای مسموم بخورد دچار مریضی و پیری زود رس و مردن میشود. روح بشر نیز نیاز به غذا دارد و نسبت به استفاده از غذای مسموم یا بد شدیداً پرهیز و در رساندن غذای سالم به آن نهایت سعی و تلاش را به عمل آورد در غیر این صورت روح انسان، مسموم شده یا گرفتار انحراف و سقوط می گردد و غذای روح بشر در دین در قالب سه چیز برنامه ریزی شده است: 1- ذکر قلبی و ذکرزبانی خداوند، انس با قرآن و دعا که هر کدام تاثیر خود را دارند و نماز جامع همه این تاثیرات است زیرا نماز جزء ذکر و قرآن و دعا چیز دیگری نیست بنابراین می توان گفت: «نماز غذای کامل روح بشر است» و هرچه بر این سه چیز در نماز بیفزاید بر تاثیر آن افزوده است.

به طور مثال: در رکوع و سجده های نماز هرچه بیشتر ذکر رکوع و سجود را تکرار نماید، مطلوب تر است و بعد از حمد می تواند یک سوره کوچک از قرآن بخواند یا یک سوره بزرگ، و هرچه طولانی تر اثرش بیشتر است و در قنوت هرچه بیشتر دعا کند، مطلوب تر است و طولانی کردن قنوت مستحب است.

4- پاسخ چهارم

نماز سدی در برابر گناهان آینده: نماز روح ایمان را در انسان تقویت و نهال تقوا را در دل پرورش می دهد خداوند در قرآن می فرماید: «اقم الصلاه لذكری ان الصلاه تنهى عن الفحشا و المنکر» نماز را اقامه کن؛ همانا نماز است. خداوند که اهل نماز را از هر کار زشت و منکر باز می دارد. اما با وجود این که خداوند صراحتاً به رابطه بین نماز و دوری از زشتی و منکرات. این سوال مطرح می شود که چرا بعضی افراد هستند که نماز گزارند؛ ولی گناه هم انجام می دهند.

در پاسخ به این سوال باید گفت در روایتی معصوم علیه السلام به این نکته اشاره دارد که از نماز آن مقدارش مورد قبول است که با حضور قلب باشد. لذا انسانی که در نماز حضور قلب داشته و در نماز

خداوند را مخاطب خود ببیند یعنی معتقد به خدایی که همواره صدای او را می شنود و او را می بیند لذا در غیرحالت نماز نیز متوجه این حقیقت است و در بزنگاه های بین حلال و حرام یادخداوند او را از خطا و عصیان حفظ می کند. اما اگر نماز فقط یک ورد زبانی باشد و دل اصلاً متوجه حضور خداوند نباشد. قطعاً درغیر نماز نیز متوجه حضور و نظارت خداوند بر اعمال خود نیست و دست به هر عمل شنیع ممکن است بزنید، بنابراین اگر نماز باشرایط خوانده شود قطعاً از کارهای زشت بازدارند. به بیان دیگر می توان گفت کسی که نماز با حضور قلب و شرایط کامل می خواند همانند فردی است که لباس سفید پوشده است و حاضر نیست هر جایی بنشیند و شدیداً هم مراقبت می کند که لباس تمیز و سفید به لکه ای آلوده نشود البته در تفسیر نمونه در ذیل این آیه (إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ) آمده است که هر نمازی به همان اندازه که از شرایط کمال و روح عبادت برخوردار است نهی از فحشاء و منکر می کند؛ گاه نهی کلی و جامع و گاه نهی جزئی و محدود ممکن نیست کسی نماز بخواند و هیچ اثری در او نبخشد هر چند نمازش صوری باشد، هر چند آلوده گناه باشد. البته این گونه نماز تأثیرش کم است این گونه افراد اگر همان نماز را هم نمی خواندند آلوده تر بودند. (تفسیر نمونه جلد 13 صفحه 302)

علل بی توجهی فرزندان به نماز

نوع رفتار فرزندان در هر موضوعی بازتاب عوامل مختلف اعم از خانواده، مدرسه محیط اجتماع، فضای مجازی، رسانه های جمعی به ویژه رفتار والدین می باشد لذا در اینجا به بیان بعضی از عوامل که باعث بی توجهی فرزندان به نماز می شود اشاره می شود.

- والدین به نماز خود اهمیت نمی دهند یا تارک الصلاه هستند .
- والدین به نماز فرزندانشان بی توجه هستند بخواند یا نخواند.
- والدین، خواب شیرین صبح را ترجیح می دهند، به شیرینی نماز در صبح.
- والدین وقت نماز را در سن 9 سالگی و 15 سالگی می دانند لیکن عادت در او به نماز از قول ائمه علیهم السلام در سن هفت سالگی است. والدین از فرزندان در خردسالی انتظار نماز کامل و صحیح دارند.
- به مکان، و زمان، لباس فرزندان بی توجه هستند.
- یاد دادن و وادار کردن به زور.
- فرزندان از نماز جماعت و مسجد محروم هستند .
- برای تشویق فرزندان به عبادت و نماز خواندن، از راه های صحیح و منطقی استفاده نمی شود.
- دعوت او به نماز از روی خشونت و قهر و عقده سازی و آزردن ساختن

- احساس این مسأله که والدین او ستمکار بوده و عبادتشان تلاشی بی حاصل است .
- معاشرت با دوستان بی توجه به نماز.
- توجه بی حد فرزندان به تلویزون، نوارها، فیلم ها و بازی های پوچ.
- والدین هنگام وقت نماز مشغول کار و غیره هستند. (عزیزی عباس – اخلاق نمازگزاران صفحه 127)

شیرینی نماز والدین

نماز خواندن والدین یکی از زیباترین صحنه هایی که فرزندان در طول شبانه روز با آن مواجه می شوند بازی کردن فرزندان در حال نماز با والدین از صحنه هایی است که در اغلب خانواده ها دیده می شود اما این که والدین چگونه برخوردی با این بازی کودکانه فرزندان داشته باشند از موضوعات بسیار مهم است و قطعاً والدین که آگاهی نسبت به نیازهای روانی و خصوصیات دوران کودکی دارند فرزندان دارند بهترین برخورد را خواهند داشت اهمیت این موضوع یعنی نحوه مواجه والدین در حالت نماز با کودکانی که مزاحم حضور قلب والدین هستند اما در واقع از ارتباط با مادر و پدر در حالت نماز بازی کودکانه خود را با نماز والدین تجربه می کنند. تاثیر بسیار، بسیار زیادی در ایجاد یک تصویر شیرین و دوست داشتنی از حالت نماز در ذهن کودک خواهد داشت لذا والدین نسبت به تربیت دینی به ویژه نماز فرزندان برنامه دارند تمام برخوردهایشان با فرزندان حتی در حال نماز حساب شده می باشد.

والدین که نماز خوان شدن فرزندانشان برایشان در اولویت می باشد. حتی برای نوع برخورد با فرزند در نماز نیز مطلع می کنند حتی آگاهی نسبت به حکم شرعی نسبت به نحوه برخورد کودکی یا برای بازی کردن مزاحم نماز والدین می شود و یا به صورت جدی یک نیاز دارد و با حالت گریه مزاحم نماز والدین می شد جستجو می کنند.

شیوه نامه اقامه نماز در خانه

توجه به بعضی نکات در خانه باعث می شود که فرزندان به آرامی و شیرینی با نماز انس بگیرند. و اگر والدین همواره به این نکات مقید باشند انس دائمی و استمرار به نماز در فرزندان ادامه خواهد داشت و ان نکات عبارتند از:

پدر و مادر در وضو گرفتن عجله و شتاب نکنند. وضوی کامل پیش فرزندان بگیرند و از آب سرد فرار نکنند.

نماز را اول وقت به جا آوریده تا صدای اذان آمد، مشغول هرکاری بودید رها کنید و سراغ نماز بروید. نماز را با عجله و شتاب نخوانید.

نماز را بلند و با صوت زیبا بخوانید.

برای خودتان در خانه مصلائی انتخاب کنید همانطور که پیامبر اسلام(ص) یک مصلی داشت.

یک جانماز پاک، همه اهل خانه داشته باشید.

برای فرزندان عطر تهیه کنید، تا در نماز خود را معطر کنند.

تسبیحی برای ذکر گفتن داشته باشید.

اگر دونفر هم هستید، نماز جماعت به جا آورید.

اگر مهمان هم آمد، وقت نماز، مستحب است سراغ نماز بروید.

تعقیبات نماز را هم به جا آورید.

با اخلاق خوب بچه ها را دعوت به نماز کنید.

برای دختر خانمها چادر سفید تهیه کنید، تا با آن نماز بخوانند و از بچگی هم به چادر علاقه پیدا کنند تا وقتی بزرگ شدند برایشان سنگین نباشد. (عباس عزیزی؛ اخلاق نماز گزاران صفحه 126)

نتیجه گیری

والدین نقش بی بدیل در تربیت دینی فرزندان دارند و الگو بودن والدین در پایبندی فرزندان به نماز غیر قابل انکار می باشد. لذا از آن جهت که طبق آیات نورانی قرآن و کلام اهل بیت علیهم السلام والدین نسبت به سعادت دنیا و آخرت فرزندان مسئول می باشند. والدین مسئولیت دینداری به ویژه پایبندی فرزندان به نماز را برعهده دارند. لازمه موفقیت دستیابی به این مهم آن است که والدین دانش و معرفت خود را نسبت به اصول و راهکارهایی که باعث می شود فرزندان نسبت به نماز پایبند شود را فرا گرفته و نقش الگو بودن خود را به نحو شایسته به انجام رسانند.

منابع

1. آیتی اصغر، فرودگاه فرشتگان، انتشارات مهرستان، چاپ اول 1400
2. حیدری نراقی، علی محمد، رساله شرح حقوق امام سجاد (علیه السلام)، انتشارات مهدی نراقی، چاپ چهل و پنجم 1397
3. حیدری نراقی، علی محمد، نماز راه پیروزی بر مشکلات، انتشارات مهدی نراقی، چاپ اول 1388
4. حداد، حسین، کلید بهشت 2 (معرفی آثار بخش پژوهش)، انتشارات ستاد اقامه نماز، چاپ اول، بهار 1383
5. داوودی محمد، حسینی زاده سید علی، سیره تربیتی پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) چاپ هشتم تابستان 1396 ناشر: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
6. شمس، سعید، نماز نور چشم مصطفی، قم: جمال 1389 مرکز فرهنگ و معارف قرآن
7. شهبازی، حسین، نماز چهره ی دین، انتشارات مهردلدار، چاپ اول 1382
8. عزیزی، عباس، اخلاق نمازگزاران، چاپ ششم 1386، انتشارات اسراء
9. عاشوری، ناد علی، نقش تربیتی نماز از دیدگاه شهید مطهری، موسسه انتشاراتی امام عصر (عج)، چاپ اول، 1390
10. قرائتی، محسن. تفسیر نور جلد 15، موسسه فرهنگی درس‌هایی از قرآن، چاپ پانزدهم، سال 1383
11. قرائتی، محسن، پیوندهای نماز چاپ سوم 1391، چاپ صحافی، عصر انتظار، ناشر: موسسه فرهنگی - انتشاراتی ستاد اقامه نماز
12. مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه جلد 13
13. مروجی طبسی، محمد علی، حقوق فرزندان در مکتب اهل بیت (علیهم السلام)، انتشارات بوستان کتاب، چاپ نوزدهم 1392
14. وحیدی، محمد، دانستنی های لازم از نماز، چاپ چهارم 1387 انتشارات حضرت عباس علیه السلام.